

Томас Сандоз

Прогулянка пропащих

Переклад Євгенії Кононенко

Cet ouvrage a bénéficié des soutiens du Programme d'aide à la publication Skovoroda de l'Ambassade de France en Ukraine et de l'Institut français d'Ukraine.

Це видання було здійснене за підтримки Програми сприяння видавничій справі «Сковорода» Посольства Франції в Україні та Французького інституту в Україні.

Mit Unterstützung von Pro Helvetia, Schweizer Kulturstiftung

За підтримки Pro Helvetia, Швейцарського культурного фонду

schweizer kulturstiftung

prohelvetia

Thomas
SANDOZ

LA BALADE DES PERDUS

BERNARD GRASSET
PARIS

Томас
САНДОЗ

ПРОГУЛЯНКА ПРОПАЩИХ

*З французької переклала
Євгенія Кононенко*

ЛЬВІВ

УДК 821.133.1
С-18

Томас Сандоз

ПРОГУЛЯНКА ПРОПАЩИХ

Роман

З французької переклала Євгенія Кононенко

Перекладено за виданням:

Thomas Sandoz

LA BALADE DES PERDUS

© Editions Grasset & Fasquelle, 2018

ISBN 978-2-246-81524-2

Літній вечір, дорога в Альпах, автобус їде на значній швидкості. У ньому вихователька і четверо підлітків-інклюзивників: нетямуца Поліна, яка бавиться з плюшевим песиком, вважаючи, що він живий і може нажбурити їй на сукню, хтивий мрійник Б'єро, який не оминає жодної дівичі-молодиці, хворобливо запальний шанувальник музики Гун. І нарешті Люк, який добряче непокоїться й панікує через міністра.

Віднедавна цей хлопець брав активну участь у дискусійному форумі. Під чужим іменем він дещо радив міністру, що й спричинило контраверсійну реформу системи охорони здоров'я. Медіа затаїлися викрити віртуального гуру, який морочив і пошив у дурні посадовця. Тепер Люк має терміново знищити докази свого шахрайства.

Та чи вдасться це йому?

Це комічна і поетична епопея, кусюча сатира про сучасний світ, одержимий ідеєю вічного шоу.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

© Editions Grasset & Fasquelle, 2018

© Євгенія Кононенко, український переклад, 2021

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2021

ISBN 978-617-7654-51-2

*Скажи мені, яку маску ти носиш,
і я скажу, яке твоє обличчя.*
Хуліо Кортасар «Виграші»

Довіра рідко буває надійнішою за мильну бульбашку. Що ліпше знаєш суть речей, то більше довіряєш цьому афоризму. А втім, уже не маю бажання гратися словами.

Червневого вечора ми бадьоро сунемо на північ. Моє спеціальне сидіння надійно прикручене ремінцями до підлоги службового мікроавтобуса. Юлія, наша вихователька, уважно стежить за дорогою. Поряд із нею Поліна нахилилась уперед, жмакає край своєї футболки. На лавці поряд зі мною Гун і Б'єро сваряться щодо наплічника з черепашкою Ніндзя, який втулили між ними. Час від часу вони обертаються до мене, кидаючи важкі гнівні погляди. Через те, що я забув свої ортопедичні шкарпетки, ми всі musiли піти з дня народження Стіві раніше, ніж збиралися. Ми могли пробути в приміщенні інтернату його вітчима всі вихідні, а відчалили ще до барбекю.

Рух на дорозі щільний. Мопеди маневрують між перевантаженими мікроавтобусами, седанами та велосипедами. Утретє за півгодини радіо поширює повідомлення для тих, кому на вихідні не сидиться на місці.

Поліна вовтузиться. Їй треба в туалет.

— Уже? — гнівається Юлія. — Ми не проїхали й ста кілометрів.

Моя товаришка вся в сльозах, уся зіщулилася. Що вона може вдіяти, якщо хвороба невмолимо з'їдає її сили? Наша

вихователька продовжує бурчати. Б'єро обертає до мене своє пом'яте обличчя безпритульного.

— Юйя кашляє, тіті ходять?

Нас обганяють дві вантажівки з напівпричепами з транспортної колони, чим спричинюють гучний сигнал, від якого тремтить наш мікроавтобус. За дорожніми захисними бар'єрами тягнуться сільськогосподарські ферми, вапняні кар'єри, тартаки, зарості туй, за якими парк атракціонів. По радіо журналісти переповідають події цього дня. Приміром, що міністр Охорони здоров'я переглядає психологічні форуми онлайн. Юлія додає звук. Усе це можна було б вважати анекдотичним і сміховинним, комедією, якби не той факт, що психологи під впливом політичних прес-конференцій, як виявилось, відстежили зв'язок між цим випадком і раптовою пропозицією впровадити MediCare+, пакет заходів, спрямованих на скорочення витрат на охорону здоров'я. Базувати національну політику на віртуальному просторі, де пліткують користувачі, захищені анонімними ніками – це надає демократії гіркуватої пікантності. Певне, медіа отримали завдання докопатися до витоків цього рішення, яке лякає тим, що спричинить величезний соціальний і економічний гармидер.

Гун ведмежим голосом підспівує віденському вальсу, і це вже занадто. Юлія дедалі дратується.

— Господи, ти можеш помовчати дві хвилини?

Звук у його плеєрі встановлено на максимумі, тож Гун чує те, що кажуть про нього, лише уривками, що не так і погано, зважаючи на його здатність абсолютно на все ображатися.

Я заплющую очі. Усе звучить по-різному — від рипу сидінь до хрипу мотора. Я ледве дихаю. Це все брехня, що

було необхідно так спішно від'їздити. Я не потребував тих ортопедичних шкарпеток. Це все вигадка. Я їх обдурив, бо не знайшов ліпшого рішення, і досі ще не маю його. Я сказав усе лише тому, що мені потрібно повернутися до Кастеля.

Доля нам сприяє. У полі зору між клумбами та водоймою, де можна кататися на катамарані, вимальовується автостоянка, де ми можемо зупинитися, поки Поліна не насцяла у свої легінси. Через кілька секунд Юлія припарковує наш мікроавтобус на місці для інвалідів. Б'єро виходить перший і починає стрибати й верещати, як поросся, якого от-от заб'ють. Поліна приєднується до нього.

— Тільки не розбігайтеся! — гавкає Юлія. — Гуне, відв'яжи це крісло, поки я витягну пандус.

Було б значно простіше, якби я обв'язав ноги і сперся б на милиці, але річ у тім, що я швидко втомлююсь. Гун витягає свої кілограми із заднього сидіння і починає розв'язувати пояс безпеки. Це йому не дуже вдається, оскільки однією рукою він притримує свої зелені окуляри, щоб ті не впали з носа. Тим часом Поліна ненароком штовхає Б'єро, який падає на живіт. Його куртка канаркового кольору здувається, як повітряна куля, яку занесло кудись далеко від належного місця.

Юлія здійсмає руки до неба.

— Усі ви просто ватага недоумків!

Буржуазне подружжя років п'ятдесяти, яке опиняється поблизу, розглядає нашу виховательку і кривить обличчя на знак виняткового несхвалення. Б'єро підводиться й утирає обличчя.

— Я забив собі носа, Юйя. Я так страждаю!

— Годі. Не зважай! А ти, Гуне, збери свої сили!

Йому бракує не снаги, а чогось зовсім іншого. У Гуна статура підлітка, але сили борця сумо в zenіті слави. Починається одна з його улюблених польок, тож він розслабляється і плутає ремінці. Я утримуюсь від будь-яких коментарів. Цей день іще не закінчився, тож ліпше бути наготові.

Скоро наш маленький загін прямує до будівлі, в якій розміщуються крамниці, бістро, млинцева, їдальня й туалет. Юлія штовхає моє крісло, Поліна крокує прямо перед нами, ризикуючи поранити собі сухожилки на п'ятах обої нерухомі ноги. Ми поспішаємо, бо Б'єро щойно показав язика водієві вантажівки, який, сидячи на складаному стільчику біля своєї сорокаторонки спокійно їв з алюмінієвого казанка.

Ми біля входу. Через мене ми маємо проходити тамбуром, який відчиняють електронною кнопкою на стіні. Сам я не дам собі ради. Б'єро суне через загальний вхід. Він розганяється і змушує вхідні двері крутитися тричі, не переймаючись тим, що в ліпшому випадку можуть не впустити інших відвідувачів, в гіршому гільйотинувати їх. Це не подобається Юлії:

— Облиш цей дебілізм! Зупини це, Гос-поди! Я казала, що ми маємо пересуватися групою чи ні? Бо інакше замкну тебе в машині.

Вона підкріплює свою погрозу жестом, ніби от-от зацідить в обличчя. Це поганий хід, бо те саме подружжя, яке трапилося нам раніше, знову поряд. Цього разу Юлію розгледіли в найменших деталях: шпилька у волоссі, джинсова сорочка, широкий пояс, вишивка на штанах, кеди Конверс. У них склався ідеальний фоторобот.

— Нумо, хутчій, — продовжує наша наставниця, рішуче штовхаючи моє крісло.

Величезні екрани на бетонних стінах у холі повідомляють прогноз погоди, ситуацію на дорогах і рекламують жертя. Більшість коротких повідомлень, які нескінченно йдуть одне за одним, стосуються полеміки про MediCare+. Зазвичай усе це нудотні варіації по ключових питаннях дебатів. Хто ж є сірим кардиналом міністра? Навіщо так поспішати? Що можна зберегти з нинішніх досягнень соціального страхування?

Юлія сповільнила рух, чим я скористався, щоб спитати її:

— Тобі все це цікаво?

— Ще й як! Уяви, які наслідки може мати вся ця маячня? Вони найжджають на всіх, починаючи з тих, хто отримує допомогу. От побачиш, вони покінчать із усією цією халлявою. Навіть у Кастелі можна буде перебувати лише короткий час. А далі й узагалі заборонять його відвідувати. Так, я хочу знати про це більше. А ти?

Наразі про тих, із ким я пов'язаний, про те, що вони мають відчувати, почувши ім'я доктора Гудлака у зв'язку з цією аферою. Що вони переживуть, якщо випадково докопаються, як я виглядаю.

Б'єро захопився мультиком «Том і Джері», що транслюють по телевізору, який ще й прикрашено величезними мишачими вухами. Б'єро розвалився на горі подушок у куточку для малюків, звідки вмиль втекли всі діти, які там були.

Тим часом Юлія пхається зі мною до жіночого туалету. Поліна замикається в кабінці. Я зіщулююсь у своєму кріслі, намагаюся стримати свої конвульсії. Я нічого не можу вдіяти.

— Юліє, я хочу почекати на вулиці.

— Це небезпечно, — відповідає наша старша по групі, схилившись над дзеркалом біля умивальника, щоб вичавити якісь вугрі на обличчі.

Я посміююсь. Чи є бодай якась небезпека, що хтось забере мене до себе? Хіба що якась фірма, яка торгує м'ясом для котів, повважає мене достатньо вгодованим. Тому поки Поліна не зробить всі свої справи, мені лишається тільки поширювати силою духу хвилі співчуття до власної персони. Утім ніхто мені не співчуває. Я схожий на ляльку, яку облили кип'ятком, рожеву, зморшкувату, одутлу, яка вся тремтить. Я є живою рекламою презервативів на один євро, яка висить прямо в мене над головою.

Цю автостоянку розплановано так, що відвідувачі туалету змушені проходити через булочну 24/6, а також через магазинчик харчових продуктів і крамничку сувенірів. На виході з цього барвистого лабіринту Поліна помічає плюшевого сенбернара, виготовленого з м'якої вовни. Вона сідає по-турецьки й починає гойдати того пса. На неї також покрикує Юлія, каже, що їй уже тринадцять років, погрожує їй якоюсь дурнею. Вона також нахиляється, щоб відчистити ворсинки від її рук. На нас із незворушним обличчям грізно глянула касирка, поклавши лікті на край згорнутого килима. Я виказую своє нетерпіння, тоді як Гун саме закінчує розглядати вітрину з дисками. Нарешті Поліна здається і погоджується поставити тварину назад на полицю.

Тим часом Юлія бере з холодильника дві пляшечки з негазованою водою — добрий спосіб потім не ділитися з нами, бо всі ми любимо газовану.

Ми вже збираємося покинути торговельну зону, аж раптом нам перекриває дорогу потужний сигнал тривоги. Це все через Поліну. Вмить матеріалізуються двоє охоронців. На них уніформа героїв із фільмів-катастроф, та ще й із дубинками. Домовлятися з такими — справа не проста, бо, хоча й їхні м'язи дуже розвинені, про їхні мізки цього не скажеш. Я знайомий і хлопчиками-дебільчиками, які

вигравали в них у доміно. Юлія, яка на всіх кричить, перед ними замовкає. Вона десять разів поспіль перепрошує, і мені дуже сумно бачити її такою розгубленою, і щоб змусити їх повірити, що ми неповносправні, я аж мимохіть висунув язика. Ті чуваки лишаються незворушними, а Юлія скидає з обличчя недавню маску й починає відчайдушно лаятися з ними. Тон підвищується, касирка приєднується до «розмови», Гун починає тупотіти ногами, а Юлія врешті платить за плюшеву іграшку і штраф за крадіжку з вітрини.

А тим часом Б'єро зник із куточка для малюків.

— Господи, куди він подівся, хтось знає?

Ми всі чимдуж сунемо до мікроавтобуса. Там ні душі. Ми вертаємося назад, сунемо до зони іграшок, деремо горлянки. Сили охорони, розміщені за скляною вітриною автостоянки, не зводять з нас очей. Їхні постаті однозначно дають нам зрозуміти, що ці хлопці не допомагатимуть нам. Ми огинаємо клумби, а потім, уже в іншому напрямку, пандус навколо паркування.

І раптом Гун червоніє, як Тарзан, показуючи двоповерховий автомобіль із німецькими номерами й пальмами, намальованими на кузові, який набирає швидкість, збираючись виїздити на трасу. На задньому сидінні знайомий силует.

Юлія хвацько вживає весь свій кризовий вокабуляр, а потім раптом штовхає мене до нашої машини.

— Треба його наздогнати, гайда!

Цього разу нема часу ладнати мою амуніцію. Гун лягає на сидінні. Поліна чіпляється за бардачок, а Юлія переходить одразу з першої на третю швидкість.

Це справжня погоня. Наша вихователька намагається стишити реготання Гуна.

— Замовкни! Заважаєш!

Скоро ми сягаємо швидкості Фольксвагена — 145 кілометрів на годину. Ми нібито потрапили у «Форсаж», хіба що сирени, які звучать дедалі гучніше, є справжніми, а ми не такі фотогенічні, як кліка Дона Торетто. Я вовтужуся на своєму сидінні. За нами дедалі ближче поліцейська машина з мигавкою. Із гучномовця на даху автівки звучать речення в наказовій усіма можливими мовами.

— Тільки цього бракувало... — гикає Юлія.

Машина різко й відважно об'їжджає нас, змушуючи раптово загальмувати. Виходять двоє поліцейських, руки на шабельгасі. Вони ще страшніші за охоронців на автозаправці.

Щоб опиратися згубному вихору машин, які проїздять за кілька сантиметрів від них, вони рухаються на зігнутих ногах, наче ковбої. Перший прямує до нас з одного боку, другий з іншого.

Юлія добряче перелякана. Не може пояснити причини своєї неуважності на дорозі. Її диплом виховательки під загрозою, як і її водійські права. Вона вирішує визнати свою дурість, що не потребує додаткових обґрунтувань чи роз'яснень. Не вилазячи з мікроавтобуса, вона дмухає на етилометр найновішої моделі й підписує кіпи документів, які їй пхають у вікно.

Я дивлюсь на спокійних методичних поліцейських. Вони вже не раз підбирали шматки мопедів-порушників біля парапетів мостів, їх учили шукати наркоманів, які помирають в кюветах, вони вміють стримувати почуття, коли одягають наручники на батьків-гвалтівників. Проте, думав я, як довго вони протрималися б у Кастелі, де грайлива анархія виграє у правил всі ігри поза правилами.

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.